

uporabne, dosedanje metode in oblike pa neučinkovite. Konservativni socialistični svet se je tako znašel pred istim nasprotnikom kot njegov antagonistični partner.

Zaradi te resnice in tega bistoča današnjih konfliktov prehaja boj za socialistično preobrazbo sveta zares v novo obdobje. Češkoslovaška politična drama pomeni njegov začetek.

Vlado Vodopivec

ŠE ENA ILUZIJA

Veliko je bilo že napisanega in povedanega o drugi okupaciji Češkoslovaške; politični komentarji si prizadevajo kar najbolj natančno analizirati vse podrobnosti, da bi razkrili pravi povod za to nasilno akcijo; sovjetska propaganda si na vse kriplje prizadeva kolikor mogoče zamegliti obzorje; obveščevalne službe in tajna diplomacija imajo dela čez glavo... Vendar vse kaže, da bomo morali še počakati (nemara še precej časa), preden bomo dobili pravo pojasnilo, zakaj se je sovjetsko vodstvo odločilo za tako tvegano potezo na šahovnici svetovne politike.

Vemo, da je bila Moskva pravočasno in z več pristojnih strani opozorjena, da bi vojaški poseg na Češkoslovaškem povzročil nepopravljivo škodo komunističnemu gibanju po vsem svetu, zlasti pa v Evropi. Kljub temu pa so bili moskovski politiki voljni žrtvovati vse, samo da bi izvedli potezo, ki so jo že dalj časa skrbno pripravljali. Prav značilno je, da je nasprotni tabor — nasprotnika po navadi ocenjujejo kot sovražnika — sprejel potezo brez presenečenja, skoraj tako, kot da jo je predvideval in da se z njo ne strinja.

Pojasnjujejo nam, da je treba motiv za sovjetsko potezo iskati v ekonomskih vprašanjih, v strateškem položaju Češkoslovaške, v boju zoper ideološke odklone, v ravnotežju sil in podobnem. Bržkone je v vsaki od teh razlag kanček resnice, kljub temu pa vse to ne more biti poglavitni vzrok, da se je Sovjetska zveza pognala v pustolovščino, ki utegne imeti katastrofalne posledice za ves sistem...

Slišati je glasove, da je treba vojaško akcijo zoper ČSSR pripisati politični topounosti sedanjih moskovskih voditeljev; Stalin, ki je bil politik, si ni upal kaj takega tvegati ob informbirojski krizi, zdajšnji triumvirji pa so poslali 600.000 vojakov, da bi strli namišljeno kontrarevolucijo. Če ta domneva — namreč o politični slepoti sovjetskih voditeljev — drži, potem res lahko upamo, da se bodo razmere — tudi na Češkoslovaškem — zares normalizirale, če ne prej, pa vsaj takrat, ko se bo kolektivno vodstvo streznilo in koga obtožilo, da je vsega kriv...

Kljub mnogoterim občilom smo popprečni zemljani slabo poučeni o vsem, kar je skrito v ozadju, zato se tudi ne moremo zadovoljiti s pojasnilom, da se je na Češkoslovaškem vse primerilo samo zato, ker sedijo v Kremlju politični tepci; dolgo so se pripravljali na to potezo v osrčju Evrope in ni drag, da so pri tem vrgli ra tehničico tudi posledice, saj so morali vedeti, da premišljeno žrtvujejo dober položaj in z njim vrsto težkih figur. Zato nas preveva slutnja, da gre pri tej potezi le za začetek

nekega novega strateškega načrta. Vprašanje pa je, če gre pri tem načrtu samo za ureditev pozicij, samo za dosledno realizacijo pogodb iz druge svetovne vojne, se pravi za takšno igro, pri kateri nasprotnika že vnaprej računata samo na remi... Najbrž je to iluzija.

Preboleli smo že mnoge iluzije, ki so se, žal, izkazale, da niso resničnost. To grenko spoznanje nas sili na previdnost, saj so nemara tudi naše zdajšnje iluzije daleč od stvarnosti. To velja še posebej za Češko-slovaško. Toda prebridko bi bilo, če bi morali nazadnje ugotoviti, da se uresničujejo bolni prividi Dostojevskega: »Prihodnja ruska ideja še ni rojena, toda ves svet jo pričakuje v mukah in trpljenju.«

Dušan Savnik

SRAMOTA

Umakniti se v zasebnost je v današnjem svetu znamenje egoizma, umakniti se pred današnjim svetom in sam pred sabo v trenutku miru je potreba in zdravje slehernega človeka, prav tako pa je dolžnost slehernega človeka, da žrtvuje svoj težko priborjeni trenutek miru in povzdigne svoj nemočni glas, kadar krivica in nasilje preplavita katerikoli, še tako neznamen del sveta, ki ga naseljuje človek.

V mirnih jutranjih urah tragičnega 21. avgusta, ko so »razredni bratje« (bolj cinične, čeprav točne oznake še nisem zasledil v zgodovini) »prišli na pomoč« pomoči nepotrebni Češkoslovaški, sem ostal tudi sam v sebi brez besede. To, kar se je v meni, nekje globoko v drobovju zavozlalo, ni iskalo ne moglo najti rešitve v kriku, ogorčenju, obsodbi. Bilo mi je, kot da sem stal pred nepredvidenim, neizzvanim bratomorom, sam najbližji brat žrtve in morivca. Vse, kar sem tisti trenutek zaznal, z bolečino občutil v duši in telesu, je bil nepremagljivi občutek sramu nad vsem, kar se je tisto noč in v dopoldanskih urah zgodilo, nad vsem, kar se bo, dosledno svojem začetku, še dolgo dogajalo, nad vsem, kar je to potezo sprožilo, nad vsem, kar jo bo še dolgo — nič ne dé, če zaman in nesmiselno — opravičevalo. Storzena je bila nepopravljiva SRAMOTA, ki je v trenutku dosegla in oblatila vsakogar, ki je kdaj verjel v idejo ali pa tudi samo v predstavo socializma, vsakogar, ki je sploh v karkoli verjel. Ta sramota je dosegla tudi mene, intimno, in me oblatila. Tolažba, da me je oblatila manj kot druge, manj kot tiste, ki so v to mlakužo pognali stotisoče nog v vojaških škornjih, njihovi volji pokornih, je zgolj in samo zasebna tolažba, egoistična samoprevara, kajti veže nas skupno ime, skupna večerajšnja vera, skupni boj in zanos mladosti: nikoli v svojem življenju še nisem tako globoko občutil, da sem komunist.

Zgodilo se je. Sramota je ostala, z njo pa tudi moj občutek sramu. In danes ni nič manjši, kot je bil v tistih nepojmljivih jutranjih urah tistega tragičnega 21. avgusta letos. In bolj kot skušam urejati svoje občutke, tudi zdaj, ko se stvari »počasi in le s težavo normalizirajo«, mi